

नेपालभाषा

आदिवासी जनजाति अधिकार सम्बन्धी
संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणापौ

INDIGENOUS
MEDIA FOUNDATION

महासभां,

- ☞ संयुक्त राष्ट्र संघीय बडापत्रया आज्जु व सिद्धान्त व राज्यतपाखें उगु बडा पौ कथं नाला कायेमाःगु दायित्व व पूर्वकेगु खँय् बांलाःगु नियतपाखें निर्देशित जुसें,
- ☞ ब्यागलं जुइगु, थःपिन्त ब्यागलं तायेकेगु व उगु हे कथं सम्मान दयेमाःगु फुक्क मनूतगु अधिकारयात स्वीकार याना आदिवासी जनजाति मेपिं फुक्क मनूत समान दु धइगु खँय् सहमति प्वंकुसें,
- ☞ मानव जातिया मंकाः सम्पदादुने लाइगु सभ्यता व संकृतितय्गु विविधता नापं सम्पन्नताय् फुक्क मनूतय्सं योगदान यायेगु खँय् नं सहमतप प्वंकुसें,
- ☞ राष्ट्रिय उत्पत्ति बाय् जातिगत धार्मिक, जातीय बाय् सास्कृतिक भिन्नताया आधारय् मनूत बाय् मनू-मनूया उच्चताया आधारय् बाय् उकियात वा व्यक्ति-पृष्ठपोषण याइगु सिद्धान्त, नीति नापं प्रचलनत जातिवादी, वैज्ञानिक कथं गलत, कानुनी कथं अवैध नैतिक कथं निन्दनीय नापं सामाजिक कथं अन्यायपूर्ण खः धइगु खँय् सहमति प्वंकुसें,
- ☞ आदिवासी जनजाति इमिगु अधिकार उपभोग यायेगु भ्क्वलय् छुं नं कथंया भेदभावपाखें मुक्त जुइमाः धइगु खँय् हकनं सहमित प्वंकुसें आदिवासी जनजाति मेगु हुनिं अतिरिक्त इमिगु भूमि, लागा नापं संसाधनय् जूगु उपनिवेशीकरण बाय् स्वामित्वयहरण बाय् स्वमित्व लाकाकाःगुलिं याना इतिहासनिसें हे मेपिसिबें पीडित जूगु व थुगु कथं विशेष याना थःगु आवश्यकता नापं रुचि कथं थःपिनिगु विकास यायेगु अधिकार उपभोग यायेगुपाखें बन्चित जूगुलिं चिउताः प्वंकुसें,
- ☞ आदिवासीतय्गु राजनीतिक, आर्थिक नापं सामाजिक संरचना व इमिगु संस्कृतिक, आध्यात्मिक परम्परा, इतिहास नापं दर्शन-विशेष याना थःगु

भूमि, लागा नापं संशाधनय् इमिगु अधिकारयात सम्मान नापं प्रबर्छन यायेमाःगु आवश्यकतायात स्वीकार यासें,

- ☞ राज्यतलिसे जूगु सन्धि, सम्भ्रौता नापं मेगु रचनात्मक व्यवस्थाथाय् घोषणा याःगु आदिवासी जनजातिया अधिकारयात सम्मान नापं प्रवर्द्धन यायेमाःगु अत्यावश्यकतायात नं नाला कासें,
- ☞ आदिवासी जनजातिं राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक नापं सांस्कृतिक विकासया नितिं नापं गुगु नं थासय् जूसां नं फुक्क कथंया भेदभाव व दमनयात अन्त्य यायेत थःपिन्त संगठित यायेगु ज्या न्ह्याकूयात लसकुस यासें,
- ☞ आदिवासी जनजाति थःपिन्त लिच्चः लाइगु विकास नापं थःपिनिगु भूमि, लागा व संशोधनय् नियन्त्रणपाखें थःपिनिगु व्यवस्था, संस्कृति व परम्परायात कायम यायेत व सशक्त याना नापं थःपिनिगु आकांक्षा नापं माःगु कथंया थःपिनिगु विकास प्रवर्द्धन यायेत सक्षम जुइ धइगु खँयात नाला कासें,
- ☞ आदिवासीया ज्ञान, संस्कृति नापं परम्परागत प्रचलनतप्रतिया सम्मानपाखें दिगो व समानुपातिक विकास नापं लकसया माःगु व्यवस्थापनय् योगदाना जुइगु खँयात स्वीकार यासें,
- ☞ शान्ति, आर्थिक नापं सामाजिक प्रगति व विकास, विश्वया राष्ट्र नापं जनतातयेगु दथुइ समभ्दारी व मैत्रीपूर्ण स्वापूयात आदिवासी जनजातिया भूमि नापं लागाय् असैनिकीकरणं याइगु योगदानय् बः बिसें,
- ☞ मचाअधिकार कथं थः मस्ततयत पालनपोषण प्रशिक्षण, शिक्षा, नापं कल्याणया नितिं मंकाः भाला कुबिया सम्वन्धीत आदिवासी छँजः नापं समुदायया अधिकारयात विशेषयाना नाला यासें,

- ☞ सन्धि, सम्भ्रौता नापं राज्यत व आदिवासी जनजाति दथुइ जूगु मेगु रचनात्मक व्यवस्थाय् घोषणा याःगु अधिकारत छुं छुं अवस्था अन्तराष्ट्रिय च्यूताः, अभिरुचि, जिम्मेवारी नापं चरित्रया जुइगु खँय् बिचाः यासैं,
- ☞ सन्धि, सम्भ्रौता नापं मेगु रचनात्मक व्यवस्था व उगुपाखें प्रतिनिधित्व याइगु सम्बन्ध आदिवासी नापं राज्यतय्गु दथुइ क्वातूगु साभेदारीया आधार खः धइगु खँय् बिचाः यासैं,
- ☞ संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बडापत्र, आर्थिक, सामाजिक नापं सांस्कृतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय अभिसन्धि व नागरिक नापं राजनीतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय अभिसन्धि व भिएना घोषणपौ व कार्ययोजनां फुक्क मनूतय्सं थःपिनिगु राजनीतिक स्थितिबारे स्वतन्त्रतापूर्वक क्वःछिइगु व थःपिनिगु आर्थिक, सामाजिक व सांस्कृतिक विकासया स्वतन्त्र कथं मालेगु आत्मनिर्णयया अधिकारया मौलिक महत्वप्रति सहमति प्वंकी धइगु खँयात नाला कासैं,
- ☞ अन्तराष्ट्रिय कानून कथं अभ्यास याःगु आत्मनिर्णय सम्बन्धी अधिकारपाखें सुं नं मनूयात बन्चित यायेत थ्व घोषणापौया छुं नं खँयात छ्यले फइमखु धइगु खँयात ध्यानय् तसैं,
- ☞ थुगु घोषणापतिइ आदिवासी जनजातिया अधिकारयात बियातःगु मान्यतां न्याय्, प्रजातन्त्र, मानवअधिकारप्रतिया सम्मान, भेदभाव मदइगु नापं बांलाःगु नियत सम्बन्धी सिद्धान्तय् बःकाया राज्य नापं आदिवासी जनताया दथुइ आः जुयाच्चंगु बांलाःगु स्वापू व ग्वहालियात अप्वलयेकेगु खँय् विश्वस्त जुसैं,
- ☞ राज्यया फुक्क दायित्वत अन्तराष्ट्रिय कानूनी दस्तावेजत, विशेषयाना मानवअधिकारसम्बन्धी कानूनी दस्तावेज अन्तर्गत आदिवासी जनजातिइ लागू जुइगु जुया उकियात सम्बन्धित मनूतय्गु परामर्श व ग्वहालिइ

छ्यलेत व प्रभावकारी कथं कार्यान्वयनय् राज्ययात ध्वासा बिसें,

- ☞ आदिवासी जनजातिया अधिकारया प्रवर्द्धन नापं संरक्षणय् संयुक्त राष्ट्रसंघं महत्वपूर्ण नापं मदिकक भूमिका म्हितेमाःगु खँय् बः बिसें,
- ☞ आदिवासी जनजातिया अधिकार नापं स्वतन्त्रतायात मान्यता बिइगु, प्रवर्द्धन नापं संरक्षण यायेगु नितिं व थुगु ख्यलय् संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रणालीया सान्दर्भिक ज्याखँया विकासया नितिं थ्व घोषणापौ अप्वः मूवंगु पलाः खः धइगु खँय् विश्वास यासें,
- ☞ आदिवासी मनूत विना छुं नं भेदभाव अन्तराष्ट्रिय कानूनपाखें मान्यता बिउगु फुक्क मानवअधिकारया बिनाभेदभाव हकदार जुइ व आदिवासी जनजातिलिसे इमिगु अस्तित्व, कल्याण नापं मनूतयूत पूर्वक विकसित जुइगु नितिं मजिमगाःगु मंकाः अधिकार दु धइगु खँयात स्वीकारयासें नापं उक्रियात कया हाकनं सहमति प्वंकुसें,
- ☞ आदिवासी जनजातिया स्थिति, लागालागाय् नापं राष्ट्रराष्ट्रय् ब्यागलं दुगु व राष्ट्रिय नापं क्षेत्रिय विशेषता व थीथी ऐतिहासिक नापं सांस्कृतिक पृष्ठभूमियात ध्यानय् तयेमाःगु खँयात स्वीकार यासें,
- ☞ साभेदारी नापं थःथवय् सम्मानया भावना कथं नाला यायेमाःगु उपलब्धिया मापदण्ड न्ह्यना कथं आदिवासी जनजातिया अधिकारसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय घोषणापौयात संवेदनशीलता कथं घोषणा यानाच्चना ।

धारा १

आदिवासी जनजातितयूसं मंकाः कथं बाय् याकःति कथं संयुक्त राष्ट्रसंघीय बडापत्र, मानव अधिकार सम्बन्धी विश्वव्यापी घोषणापत्र नापं अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार कानूननतापें स्वीकार याःगु कथंया फुक्क मानवअधिकार नापं मौलिक स्वतन्त्रताया पूर्वक उपयोग यायेगु अधिकार दु ।

धारा २

आदिवासी जनजाति नापं मनूतयसं मेपिं फुक्क मनूतयुगु थें हे स्वतन्त्र व समान जुइ व थःगु फुक्क अधिकार, विशेषयाना इमिसं मौलिक उत्पत्ति व म्हसीकाया आधारय् अधिकारया उपयोग यायेगु भूवल्य् छुं नं कथंया भेदभावपाखें मुक्र जुइगु अधिकार दु ।

धारा ३

आदिवासी जनजातितयूत आत्मनिर्णयया अधिका दइ । उगु अधिकारया कारणं इमिसं थःगु राजनीतिक स्थितिबारे स्वतन्त्र रुपं निर्णय याइ व थःगु आर्थिक, समाजिक नापं सांस्कृतिक विकासया मालेगु याइ ।

धारा ४

आदिवासी जनजातियूसं थःपिनिगु आत्मनिर्णय सम्बन्धी अधिकार उपयोग याइगु इलय् थःगु आन्तरिक नापं स्थानीय मामिलानाप स्वापू दुगु खँ नापं थःगु स्वायत्त ज्याय् लगानी यायेगु उपाय र माध्यमतबारे स्वायत्त जुइगु व स्वशासनया अधिकार दु ।

धारा ५

आदिवासी जनजातियूके थःगु ब्यागलं राजनीतिक, कानुनी, आर्थिक, सामाजिक नापं सांस्कृतिक व्यवस्थायात कायम यायेगु व सबल यायेगु अधिकार दुसा इमिसं चाहाना यात धाःसा राजयया राजनीतिक, आर्थिक, समाजिक व सांस्कृतिक ज्याखँय् पूवक सहभागी जुइगु अधिकार नं दु ।

धारा ६

प्रत्येक आदिवासी मनूतयूत राष्ट्रियताया अधिकार दु ।

धारा ७

१. आदिवासी जनजातितयूत म्वायेगु, शारीरिक नापं मानसिक अखण्डता, स्वतन्त्रका नापं ब्यक्तिया सुरक्षाया अधिकार दु ।

२. आदिवासी जनजातितयूत मेमेपिं मनूतयूत दुगु थें हे ब्यागलं मनूया रुपयू स्वतन्त्रता, शान्ति नापं सुरक्षापूर्वक म्वायेगु सामुहिक अधिकार दइ व इमिगु जातिहत्या बायू थःगु समुदायया मस्तयूत बलपूर्वक मेगु समुदायलयू यंकेगु लगायतया छुं नं कथंया हिंसा याये दइमखु ।

धारा ८

१. आदिवासी जनजाति नापं मनूतयूत बलपूर्वक विलयन मजुइगु बायू इमिगु सांस्कृतिक विनाश मजुइगु अधिकार दइ ।
२. राज्यतपाखें न्हयथना कथंया ज्या याये मबिइकेगु व क्षतिपूर्तिया नितिं प्रभावकारी, सयन्त्र उपलब्ध याकी:
 - (क) ब्यागलं मनूया रुपयू इति थःगु अखण्डता व थःगु सांस्कृतिक मूल्य व जातीय म्हसीकापाखें बन्चित यायेगु आज्जु दुगु व उकियात प्रभाव लाकीगु छुं नं कथंया ज्या,
 - (ख) थःगु भूमि, क्षेत्र व संसाधननयू इमिगु स्वामित्व हरण यायेगु आज्जु दुगु व उकियात लिच्चः लदाकीगु छुं नं कथंया ज्या,
 - (ग) इमिगु अधिकारमध्ये छुं नं अधिकार हाचां गाइगु व अवमुल्यन यायेगु आज्जु दुगु व उकियात लिच्चः लाकीगु छुं नं कथंया बलपूर्वक याइगु मंकाः थायूबायू हिलीगु,
 - (घ) छुं नं कथंया बलपूर्वक विलयन व एकीकरणया ज्या,
 - (ङ) इमिगुविरुद्ध लक्षित जातिगत व जातीय भेदभाव ब्वलंकीगु व स्यंकीगु कथंया छबुं नं प्रचारबाजी ।

धारा ९

आदिवासी जनजाति नापं ब्यक्तितयूत सम्वन्धित सम्वद्ध समुदाय व राष्ट्रया परम्परा नापं प्रचलन कथं छुं नं कथंया आदिवासी समुदाय व राष्ट्रनाप आबद्ध जुइगु अधिकार दइ । थज्वःगु अधिकार उपयोग याइगु भूवलय् छुं नं कथंया भेदभाव ब्वलंके मज्यू ।

धारा १०

आदिवासी जनजातियात इमिगु भूमि व क्षेत्रपाखें बलपूर्वक चीकेगु याइमखु । छुं नं स्थानान्तरण सम्वन्धित आदिवासी जनजातियत स्वतन्त्र, पूर्व नापं सूचित मञ्जुरीबिना जुइमखु । अथे स्थानान्तरणय् न्यायपूर्ण व उचित क्षतिपूर्ति बिइगु सहमतिइ व सम्भव जुलधाःसा लिहां वयेगु विकल्पसहित जुइ ।

धारा ११

१. आदिवासी जनजातिलिसे इमिगु थःगु सांस्कृतिक परम्परा व प्रचलनत नालेगु नापं उकियात हाकनं म्वाकेगु अधिकार दु । थुकियात परातत्व नापं ऐतिहासिक थाय्, कलाकृति, शैली, उत्सव, प्रविधि नापं दृश्य व प्रस्तुति कला व साहित्यथेजाःगु इमिगु सांस्कृतिक भूति, वर्तमान व भावी स्वरुपयात कायम यायेगु, संरक्षण यायेगु व विकास यायेगु अधिकार नं लाइ ।
२. इमिगु स्वतन्त्र, पूर्व नापं सूचित मञ्जुरीबिना व इमिगु कान, परम्परा व प्रचलनयात हाचांगाइगु कथं काइगु इमिगु सांस्कृतिक, बौद्धिक, धार्मिक नापं आध्यात्मिक सम्पत्तिइ सम्वन्धय् आदिवासी जनजातिलिसे सहकार्य याना तयार याइगु प्रत्यवस्थापनलगायतया प्रभावकारी संयन्त्रतपाखें राज्यतपाखें क्षतिपूर्ति उपलब्ध याकाबिइ ।

धारा १२

१. आदिवासी जनजातियात इमिगु थःगु आध्यात्मिक नापं धार्मिक परम्परा, प्रचलन व उत्सवत प्रदर्शन यायेगु, हनेगु, उकिया विकास यायेगु स्यनेगु

अधिर, थःगु धार्मिक नापं सांस्कृतिक थाय्या भिंकेगु व संरक्षण यायेगु व अन एकान्त पहुँच प्राप्त यायेगु अधिकार, थःगु धार्मिक वस्तुत छ्यलेगु व उकिइ नियन्त्रया अधिकार, व थःगु मावन अवशेषत थःगु दशेयु लित हयेगु अधिकार दइ ।

२. सम्वन्धित आदिवासी जनजातिलिसे जाना तयार याःगु स्वच्छ, पारदशी नापं प्रभावकारी संयन्त्रतयूगु माध्यमपाखें राज्यतपाखें थःगु स्वामित्वयू दुगु धार्मिक वस्तु व मानव अवशेषत आदिवासी जनजातितयूगु पहुँच प्राप्त याकेगु व अज्वःगु वस्तु लित हयेगु व्यवस्था मालेगु याइ ।

धारा १३

१. आदिवासी जनजातियात इमिगु थःगु इतिहास, भाषा, मौखिक परम्परा, दर्शन, च्वयेगु प्रणाली नापं साहित्ययात हाकनं म्वाकेगु, छ्यलेगु नापं भावी पुस्तायात लःहायेगु व समुदाय, थाय् व मनूतयूत थःगु नां तयेगु व उकियात कायम यायेगु अधिकार दु ।
२. थ्व अधिकार संरक्षित जूगु खँ सुनिश्चित यायेगु नापं माल धाःसा भाषानुवाद व मेगु कुनी उपयुक्त माध्यमया व्यवस्था याना आदिवासी जनजातिं राजनीतिक, कानूनी नापं प्रशासनिक कारवाही थुइगु व थुइके फयेमा धकाः सुनिश्चित यायेत राज्यतपाखें प्रभावकारी उपायत नाली ।

धारा १४

१. आदिवासी जनजातियात ब्वनेगु थःगु सांस्कृतिक पद्धतिलिसे ल्वःगु कथं थःगु भाषां शिक्षा उपलब्ध याकेगु शैक्षिक प्रणाली व संस्थात पलिस्था नापं उकियात नियन्त्रण यायेगु अधिकार दु ।
२. आदिवासी मनूतयूत विशेषयाना मस्तयूत छुं नं कथंया भेदभावविना राज्यया फुक्क तह व प्रकारया शिक्षाय् अधिकार दु ।

४. आदिवासीतयूत विशेषयाना थःगु समुदायपिने जीवनयापन याना वयाच्चंपिं मस्तयूगु नितिं संभव जुल धाःसा इमित थःगु सांस्कृति व भासं बिइगु शिक्षायू पहुँच उपलब्ध यायेत राज्यतपाखें आदिवासी जनजातिलिसे जाना प्रभावकारी उपाय नाली ।

धारा १५

१. आदिवासी जनजातिलिसे इमिगु थःगु सांस्कृतिक, परम्परा, इतिहास नापं आकाङ्क्षात समन नापं विविधतासम्बन्धी अधिकार दइ व थ्व शिक्षा नापं सार्वजनिक सुचनायू माःगु कथं प्रतिविम्बित जुइ बायू खने दु ।
२. राज्यतपाखें पूर्वाग्रहविरुद्ध संघर्ष यायेगु व भेदवा न्हंकेगु नापं आदिवासी जनजाति व समाजया मेमेगु फुक्क वर्गया दथुइ सहिष्णुता, समझदारी व बांलाःगु स्वापू ब्वलंकेत सम्बन्धित आदिवासी जनजातिलिसेया परामर्श नापं ग्वहालिइ प्रभावकारी लँपुत नाली ।

धारा १६

१. आदिवासी जनजातिलिसे इमिगु थःगु भाषसं हे थःगु संचारमाध्यम पलिस्था यायेगु व विना छुं नं भेदभाव फुक्क कथंया गैरआदिवासीतयूसं संचालिन यानाच्चंगु संचारमाध्यमयू पहुँच थ्यंकृगु अधिकार दु ।
२. राज्यतपाखें सरकारी सञ्चारमाध्यमयू उचित कथं आदिवासी सांस्कृतिक विविधता पिब्वयेकेगु खँयू सनिश्चित यायेत प्रभावकारी उपाय नाली । राज्यतपाखें अभिव्यक्तिया पूर्ण स्वतन्त्रताया सुनिश्चितताप्रति छुं नं पूर्वाग्रह मतसे आदिवासीया सांस्कृतिक विविधतायात माक्व विब्वयेगु कथं निजी स्वामित्वयू दुगु संचार माध्यमयात हःपाः बिइमाः ।

धारा १७

१. आदिवासी जनजाति नापं ब्यक्तिलिसे लागू जुइगु अन्तर्राष्ट्रिय नापं राष्ट्रिय श्रम कानून अन्तर्गत व्यवस्था याःगु फुक्क अधिकारया पूर्ण उपभोग यायेगु अधिकार दु ।

२. राज्यतपाखें आदिवासी मस्तयूगु विशेष जोखिमया अवस्था व इमिगु सशक्तीकरणया नितिं शिक्षाया महत्वयात ध्यानयू तथा इमित आर्थिक शोषणपाखें नापं जोखिम पूर्ण जुइफइगु व मस्तयूत शिक्षायू दखल यायेत व मस्तयूगु स्वास्थ्य व शारीरिक, मानसिक, आध्यात्मिक, नैतिक व सामाजिक विकासयू हानिकारक जुइफइगु छुं नं ज्यापाखें आदिवासीयात संरक्षण यायेत आदिवासी जनजातिलिसेया परामर्श व ग्वहालिइ विशिष्ट उपायत नाली ।
३. आदिवासी मनूतलिसे श्रम नापं मेगु खँया नापं लजगाः व तलबसम्बन्धी छुं नं भेदभावकारी शर्तत थःपिन्त लागू मजुइगु अधिकार दु ।

धारा १८

आदिवासी जनजातिलिसे इमिसं थःपिनिगु अधिकारयात लिच्चः लाइगु विषयसं निर्णय प्रक्रियायू थः हे कार्यविधि कथं थःमं हे ल्ययापिं प्रतिनिधिपाखें सहभागी जुइगु नापं थःगु मौलिक निर्णय यायेगु संस्थायात कायम यायेगु व विकास यायेगु अधिकार दु ।

धारा १९

आदिवासी जनजातियात प्रभाव लाइगु कानुन व प्रशासनिक उपायत नालीगु व कार्यान्वयन याये न्हयः राज्यतपाखें आदिवासीया स्वतन्त्र, पूर्व व सूचित मन्जुरी प्राप्त यायेगु सम्बन्धि आदिवासी जनजातिया थःगु प्रतिनिधिमुलक संस्थापाखें इमिसं असल नियतपूर्वक परामर्श व ग्वहालि याइ ।

धारा २०

१. आदिवासी जनजातिलिसे थःगु राजनीतिक, आर्थिक व सामाजिक प्रणाली व संस्थात कायम यायेगु व उक्रियात विकास यायेगु, जीविकोपार्जन व विकासया थःगु हे माध्यमतपाखें उपयोगया सन्दर्भयू सुरक्षित जुइगु व थःगु फुक्क परम्परागत नापं मेगु आर्थिक क्रियाकलपतपाखें स्वतन्त्रपूर्वक संलग्न जुइगु अधिकार दु ।

२. जीवकोपार्जन व विकासया थःगु साधनतपाखें बञ्चित आदिवासी जनजाति न्यायपूर्ण नापं उचित क्षतिपूर्तिया हकदार जुइ ।

धारा २१

१. आदिवासी जनजातिलिसे शिक्षा, लजगाः, व्यवसायिक प्रक्षिण व हानं प्रशिक्ष, च्वनेगु थाय्, सुचुपिचु, स्वस्थ्य नापं सामाजिक सुरक्षया ख्यलय् थःगु आर्थिक व समाजिक अवस्थाय् विना छुं नं भेदभाव भिंकेगु अधिकार दु ।
२. राज्यतपाखें इमिगु आर्थिक नापं सामाजिक अवस्थाय् नियमित भिंकेगु सुनिश्चित यायेगु नितिं प्रभावकारी उपाय नापं माःगु कथं विशेष उपाय नाली । आदिवासी ज्याथः ज्याथीपिं, मिसापिं, ल्यासे ल्याय्म्ह, मस्त नापं अपाडतय्गु अधिकार व विशेष आवश्यकता प्रति विशेष ध्यान बिइ ।

धारा २२

१. थुगु घोषणापौया कार्यान्वयन याइगु इलय् आदिवासी ज्याथः ज्याथी, मिसापिं, ल्यासे ल्याय्म्ह, मस्त नापं अपाडया अधिकार व विशेष आवश्यकताप्रति विशेष ध्यान बिइ ।
२. आदिवासी मिसा नापं मस्तय्सं पूर्ण संरक्षण उपयोग यायेमाः धइगु खँया सुनिश्चित यायेत राज्यतपाखें आदिवासी जनजातिलिसेया सहकार्यपाखें उपयात नाली नापं फुक्क कथंया हिंसा व भेदवा मजुइगु खँय् प्रत्याभूति यइ ।

धारा २३

आदिवासी जनजातिलिसे विकाससम्बन्धी थःगु अधिकार उपभोग यायेगु नितिं प्राथमिकता व रणनीतित निर्धारण यायेगु नापं तय यायेगु अधिकार दु । विशेषयाना, आदिवासी जनजातिलिसे स्वास्थ्य, आवास नापं थःपिन्त प्रभावित यानाच्चंगु मेगु आर्थिक नापं सामाजिक ज्याय् दयेकेगु व निर्धारण यायेत सक्रिय

रुपय् सहभागी जुइगु सम्भव जुतले इमिसं थःपिनिगु संस्थापाखें अज्वःगु ज्या संचालन यायेगु अधिकार दु ।

धारा २४

१. आदिवासी जनजातिलिसे थःपिनिगु परम्परागत वासः नापं वासःया वनस्पति, जनावर नापं खनिजतयूगु संरक्षणलगायत स्वास्थ्यसम्बन्धी थःगु परम्परागत प्रचलनयात कायम यायेगु अधिकार दु । आदिवासी मनूतलिसे विना छुं नं भेदभाव फुक्क सामाजिक व स्वास्थ्य सेवाय् पहुँचया अधिकार नं दु ।
२. आदिवासी मनूतयतयूके प्राप्त याये फइगु उत्कृष्ट शारीरिक नापं मानसिक स्वास्थ्यस्तर उपयोग यायेगु समान अधिकार दु । थुगु अधिकार पूर्ण प्राप्ति या लँपुइ न्ह्याःवनेगुपाखे राज्यतपापखें माःगु पलाः ल्हवनी ।

धारा २५

आदिवासी जनजातिलिसे पराम्परानिसें हे इमिसं थःगु स्वामित्वयू दुगु व मेगु कथंया कब्जा याना प्रयाग याना वयाच्चंगु भूमि, क्षेत्र लः व तटवतीय समुद्र नापं संसाधननापया इमिगु ब्यागलं आध्यात्मिक स्वापूयात कायम यायेगु नापं भिंकेगु व उया सम्बन्धयू भावी पुस्ताप्रतिया थःगु उत्तरदायित्व बहन यायेगु अधिकार दु ।

धारा २६

१. आदिवासी जनजातिलिसे थःपिनिगु परम्परानिसें थःगु स्वामित्वयू दुगु, कब्जाय दुगु व मेगु कथं प्रयोग याना वयाच्चंगु हासिल याःगु भूमि, क्षेत्र व संसाधनयू अधिकार दु ।
२. आदिवासी जानजातिलिसे परम्परागत स्वामित्व व मेगु परम्परागत कब्जा व प्रयोगया कारणं इमिमे दुगु व इमिसं मेगु कथं हासिल याःगु भूमि, क्षेत्र व संसाधनया स्वामित्व दइगु उकिया प्रयोग यायेगु, विकास यायेगु व नियन्त्रण यायेगु अधिकार दु ।

३. राज्यतपाखें थ्व भूमि, क्षेत्र व संसाधनयात कानुनी मान्यता व संरक्षण बिइ । अथे मान्यता सम्वन्धि आदिवासी जनजातिया प्रचलन, परम्परा नापं भूमि स्वामित्व प्रथायात ध्यानयू तया बिइगु जुइ ।

धारा २७

परम्परागत रूपयू स्वामित्वयू दयाच्चंगु व मेगु कथं कब्जा व प्रयोग याना वयाच्चंगु आदिवासी जनजातिया भूमि, क्षेत्र व संसाधनतयूत इमिगु अधिकारयात मान्यता बिइगु व न्याय निरूपण यायेगु राज्यतपाखें सम्वन्धित आदिवासी जनजातिलिसे सहकार्य याना इमिगु कानुन, परम्परा, प्रचलन व भूमिस्वामित्व प्रणालीयात माःगु मान्यता यिबा छगू स्वच्छ, स्वतन्त्र, निस्पक्ष, खुला व पारदर्शी प्रक्रिया नाला कार्यान्वयन याइ ।

धारा २८

१. आदिवासी जनजातिलिसे इमिसं परम्परागत रूपयू स्वामित्व हासिल याःगु व मेगु कथं कब्जायू तयातःगु व प्रयोग याना वयाच्चंगु भूमि, क्षेत्र नापं संसाधनत थःगु स्वतन्त्र, पूर्व नापं सुचित सहमतिविना अधिग्रहण यात धाःसा, काल धाःसा, कब्जा यात धाःसा, प्रयोग यात धाःसा व नष्ट यात धाःसा प्रत्येकवस्थान लगायतया माध्यमपाखें क्षतिपूर्ति प्राप्त यायेगु बायू व संभाव मदुससा उचित, स्वच्छ व न्यायोचित क्षतिपूर्ति प्राप्त यायेगु अधिकार दु ।

धारा २९

१. आदिवासी जनजातिलिसे इमिगु वातावरण नापं भूकि व क्षेत्र व संसाधनया उत्पादन क्षमताया संरक्षण नापं सुरक्षा यायेगु अधिकार दु । थज्वःगु संरक्षण नापं सुरक्षायानि नितिं राष्ट्रपाखें विना छुं नं भेदभाव आदिवासी जनजातिया नितिं ग्वहालिया ज्याभूवः तयार याना कार्यान्वयन याइ ।
२. आदिवासी जनजातिया स्वतन्त्र, पूर्व नापं सुचित सहमतिविना इमिगु भूमि व क्षेत्रयू जोखिम युक्त पदार्थत मुंकेगु व विसर्जन याइमखु धइगयु खँ सुनिश्चित यायेत राज्यं प्रभावकारी उपायत नाली ।

३. अज्वःगु पदार्थतपाखें प्रभावित जूपिं आदिवासी जनजातितपाखें तयार नापं कार्यान्वयन याःकथं आदिवासी जनजातिया स्वास्थयया अनुगमन यायेगु सुस्वास्थ्य कायम यायेगु व हाकनं स्वस्थ्य जुइकेगु ज्याभ्वःतमःगु कथं कार्यान्वयन यायेगु सुनिश्चित यायेत नं राज्यपाखें माःगु कथंया प्रभावकारी उपायत नाली ।

धारा ३०

१. सान्दर्भिक कथं सार्वजनिक हितया दृष्टिपाखें उचित ठहर मजूतलि व सम्बन्धित आदिवासी जनजातिपाखें स्वतन्त्रतापूर्वक सहमित बिउगु व अनुरोध याःगु अवस्था बाहेक आदिवासी जनजातिया जमिन व भूभागय् सैनिक गतिविधि याइमखु ।
२. सैनिक गतिविधिया नितिं आदिवासी जनजातिया भूमि व क्षेत्र प्रयोग यायेन्ह्यो राज्यतपाखें माःगु प्रक्रियापाखें व विशेष कथं प्रतिनिधिमुलक संस्थातपाखें सम्बन्धित आदिवासी जनजातिलिसे प्रभावकारी परामर्श याइ ।

धारा ३१

१. आदिवासी जनजातिलिसे थःगु सांस्कृतिक, सम्पदा, परम्परागत ज्ञान व परम्परागत सांस्कृतिक अभिव्यक्ति नापं थःगु विज्ञान, प्रविधि नापं सांस्कृतिक नापं मानव व आनुवंशिक संसाधन, पीगु पुसा, वासः, जीवजन्तु नापं वनस्पतिक सम्पदासम्बन्धी ज्ञान, लोक परम्परा, साहित्य, शैली, कासा नापं परम्परागत कास व दृश्य व प्रस्तुति कलयात कायम यायेगु, नियन्त्रण यायेगु, संरक्षण यायेगु व विकास यायेगु अधिकार दु । इमिकें थज्वःगु सांस्कृतिक सम्पदा, परम्परागत ज्ञान नापं परम्परागत सांस्कृतिक अभिव्यक्तिइ थःगु बौद्धिक सम्पत्ति कायम यायेगु, नियन्त्रण यायेगु, संरक्षण यायेगु व विकास यायेगु अधिकार नं दु ।
२. थ्व अधिकारत उपयोगयात मान्यता बिइत नापं संरक्षण यायेत आदिवासी जनजातिलिसेया सहकार्य याना राज्यतपाखें प्रभावकारी पलाःत ल्हवनी ।

धारा ३२

१. आदिवासी जनजातिलसे थःपिनिगु भूमि व क्षेत्र व मेगु संसाधनपापखें विकास व प्रयोगया नितिं प्राथमिकता व रणनीतित निर्धारण यायेगु व तयार यायेगु अधिकार दु ।
२. आदिवासी जनजातिया भूमि व क्षेत्र व मेगु संसाधन-विशेषयाना खनिज, जल व मेगु संसाधनया विकास, उपयोग वा शोषणनाप स्वापूदुगुयात प्रभावित यायेगु छुं नं आयोजना स्वीकृत यायेन्ह्यो राज्यतपाखें आदिवासी जनजातिया स्वतन्त्र नापं सुचित सहमति प्राप्त यायेगु नितिं इमिगु थःगु प्रतिनिधिमुलक संस्थातपाखें सम्बन्धित आदिवासी जनजातिलसे असल नियतकथं परामर्श नापं ग्वहालि याइ ।
३. राज्यतपाखें अज्वःगु छुं नं क्रियाकलापया नितिं माःगु व न्यापूर्ण क्षतिपूर्तिया नितिं प्रभावकारी संयन्त्र उपलब्ध याइ व नकारात्मक लकस, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक व आध्यात्मिक प्रभाव न्युनीकरणया नितिं उपाय नाली ।

धारा ३३

१. आदिवासी जनजातियाके इमिसं थःपिनिगु प्रचलन नापं परम्परा कथं थःगु मौलिक पहिचान व जः दुजः सम्बन्धि क्वःछिइगु अधिकार दु । आदिवासी जनजाति च्वना वयाच्चंपिन्सं राज्यया नागरिकता प्राप्त यायेगु आदिवासी मनूतयूगु अधिकारयात थुकिं हनन यायेगु अधिकार दइमखु ।
२. आदिवासी जनजातिलसे इमिसं थःपिनिगु प्रक्रिया कथं थःगु संस्थायात संरचनात्मक रूपय् निर्धारण यायेगु व जः दुजःपिं ल्ययेगु अधिकार दु ।

धारा ३४

आदिवासी जनजातिलसे अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार मापदण्ड कथं थःगु संस्थागत संरचना व थःगु ब्यागलं प्रचलनत, आध्यात्मिकता, परम्परा, प्रक्रिया,

प्रचलन व अस्तित्वयू दुगु अवस्थायू न्यायिक प्रणाली व प्रचलनतयूगु प्रबर्द्धन यायेगु, विकास यायेगु व कायम यायेगु अधिकार दु ।

धारा ३५

आदिवासी जनजातिलिसे थःगु समुदाय प्रति ब्यक्तितयूगु जिम्मेवाभरी निर्धारण यायेगु अधिकार दु ।

धारा ३६

१. आदिवासी जनजाति, विशेषयाना अन्तर्राष्ट्रिय सीमपाखें विभाजित जूपिन्त इमिगु थःगु सदस्य नापं सीमापारिया मेपिं मनूतलिसे आध्यात्मिक, सांस्कृतिक, राजनीतिक, आर्थिक नापं सामाजिक आज्जुया क्रियाकलापलगायतयू स्वापू, सम्बन्ध व ग्हालि कायम यायेगु न्ह्यब्वाकेगु अधिकार दु ।
२. राज्यतपाखें आदिवासी जनजातिलिसे परामर्श व ग्वहालिइ थुगु अभ्यासयात सहज दयेकेगु नापं थुगु अधिकारया कार्यान्वयन सुनिश्चित यायेत प्रभावकारी उपायत नालाकाइ ।

धारा ३७

१. आदिवासी जनजातिलिसे राज्य व इमिगु उत्तराधिकारीतलिसे याःगु सन्धि, सम्भौता नापं मेगु रचनात्मक व्यवस्थायात मानयता बिइगु, पालना यायेगु नापं कार्यान्वयन यायेगु सम्बन्धी अधिकार नापं अज्वःगु सन्धि, सम्भौता नापं मेगु उपयोगी व्यवस्थाया नितिं राज्यपाखें सम्मान नापं आदर प्राप्त यायेगु अधिकार दइ ।
२. थुगु घोषणापतिइ छुं नं खँयात सन्धि, सम्भौता नापं मेगु रचनात्मक व्यवस्थात समावेश यानातःगु आदिवासी जनजातिया अधिकारत न्यून यायेगु व निर्मूल यायेगु धकाः ब्याख्या याये दइमखु ।

धारा ३८

राज्यतपाखें आदिवासी जनजातितलिसे पशामर्श नापं ग्वहालिइ थुगु घोषणापत्रया अज्जु हासिल यायेगु नितिं कानूनीनापं माःगु उपयायत नाला काइ ।

धारा ३९

आदिवासी जनजातितयूत थुगु घोषणापत्रयू दुथ्याःगु अधिकारयात उपभोगया नितिं राज्यपाखें नापं अन्तराष्ट्रिय ग्वहालिपाखें आर्थिक व प्राविधिक ग्वहालि प्राप्त यायेगु अधिकार दु ।

धारा ४०

आदिवासी जनजातिलिसे राज्य व मेगु पक्षलिसेया द्धन्द्ध नापं विवाद समाधानया नितिं बांलाःगु नापं निष्पक्ष प्रक्रियाया माध्यमपाखें याकनं निर्णयलयू थ्यनीगु व थःगु सामुहिक नापं ब्यक्तिगत अधिकारया फुक्क उल्लंघनया नितिं प्रभावकारी न्यायिक उपचार प्राप्त यायेगु अधिकार दु । अज्वःगु निर्णयपाखें सम्बन्धित आदिवासी जनजातिया प्रचलन, परम्परा, नियम नापं कानुनी प्रणाली व अन्तराष्ट्रिय मानवअधिकारयात उचित बिचार याइ ।

धारा ४१

संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रणालीया अंग नापं विशिष्टकृत निकायत व मेगु अन्तर सरकारी संगठनतपाखें वितीय ग्वहालि नापं प्राविधिक ग्वहालिइ परिचालन नापं मेगु माध्यमपाखें थुगु घोषणापत्रया प्रावधानतयूगु पूर्ण कार्यान्वयनया नितिं योगता याइ । आदिवासी जनजातियात प्रभावित यानाच्चंगु मुद्दात इमिगु सहभागीता सुनिश्चित यायेगु उपाय नापं माध्यमतयूगु व्यवस्था याइ ।

धारा ४२

संयुक्त राष्ट्रसंघ, आदिवासी मुद्दातसम्बन्धी स्थायी मज्वलगायत थुकिया अंगत व राष्ट्रिय स्तरया तकं थुकिइ विशिष्टकृत निकाय व राज्यतपाखें थुगु घोषणापौया प्रावधानतप्रतिया सम्मान व पूर्व कार्यान्वयनया प्रबर्द्धन नापं घोषणापौया प्रभावकारिताया अनुगमन याइ ।

धारा ४३

थन पहिचान याःगु अधिकारतपाखें हलिमयू आदिवासी जनजातिया जीवन, प्रतिष्ठा नापं कल्याणया नितिं न्यूनतम मापदण्ड स्थापित याःगु दु ।

धारा ४४

थन पहिचान या:गु फक्क अधिकार व स्वतन्त्रता आदिवासी मिसा नापं मिजं फुक्कसिगु नितिं समान रुपं प्रत्याभूत या:गु दु ।

धारा ४५

थुगु घोषणापतिइ न्ह्यागु हे खँयात आदिवासी जनजातिं आ: उपयोग यानाच्चंगु व भविश्य प्राप्त याइ अधिकारयात न्यूनीकरण यायेगु निर्मुल यायेगु अर्थय् काइमखु ।

धारा ४६

१. छुं नं राज्य, जनता, पुच: बाय् मनूलिसे संयुक्त राष्ट्रसंघीय बडापत्रया अ:ख: छुं नं ज्याखँय् संलग्न जुइगु व छुं नं ज्या यायेत अधिकार दइगु अर्थ जुइगु बाय् सार्वभौम नापं स्वतन्त्र राज्यया क्षेत्रीय अखण्डता व राजनीतिक एकाईयात पूर्व व आंशिक रुप खण्डित यायेगु व कमजोर याइगु छुं नं ज्या यायेत अनुमति बिइगु व ह:पा: बिइगु अर्थ जुइगु कथं थुगु घोषणापत्रया छुं नं खँ ब्याख्या याये फइमखु ।
२. प्रस्तूत घोषणापत्रकय् उल्लेख यानात:गु अधिकार उपयोग याइगु इलय् फुक्कसिगु मानवअधिकार नापं मौलिक स्वतन्त्रताया सम्मान याइ । थुगु घोषणापत्रय् न्हयथनात:गु अधिकारया उपयोग याइगु इलय् कानूनपाखें क्व:छिनात:गु व अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकारसम्बन्धी दायित्व कथंया सीमादुने जक च्वनेमा: । अज्व:गु छुं नं कथंया सीमत गैरभेदभावकारी जुइगु नापं मेपिनिगु अधिकार नापं स्वतन्त्रतायात मा:गु कथं म्हसीका नापं सम्मान सुनिश्चित यायेगु व लोकतान्त्रिक समाजया उचित नापं सर्वाधिक बाध्यात्मक आवश्यकतयात पूर्वकेगु आज्जुया नितिं जक मा:गु जुइ ।
३. थुगु घोषणापत्रय् न्हयथनात:गु प्रावधानतय्गु ब्याख्या न्याय, लोकतान्त्रिकध, मानवअधिकारप्रतिया सम्मान, समानता, अविभेद, सुशासन नापं असल नियतया सिद्धान्त कथं याइ ।

क्वचाल

Indigenous Media Foundation

Anamnagar, Kathmandu, Nepal

Tel.: 977 1 4102757, 4102689

Email : indigenoustelevision@gmail.com

Website : www.indigenousmediafoundation.org

Publisher

NEPAL BHASA Indigenous Language, Nepal

Translation :

Shreekrishna Maharjan